

MARIÁNSKA HORA V LEVOČI SO ZAMERANÍM NA JEJ MEDZINÁRODNÝ VÝZNAM¹

Marian Hill in Levoča Focusing on Its International Significance

Ondrej Štefaňak

DOI: 10.17846/CL.2021.14.1.158-166

Abstract: ŠTEFAŇAK, Ondrej. *Marian Hill in Levoča Focusing on Its International Significance*. Marian devotion is one of the enduring values of the Christian East and West, which are largely associated with the work of Saints Cyril and Methodius in Great Moravia. Sanctuary on Marian Hill in Levoča is undoubtedly one of the most important Marian shrines in Slovakia. Especially in the last four decades, it has received more attention not only in Slovakia, but also in Europe and Worldwide. In 1984 it was declared as *Basilica Minor*, in 1995 it was visited by Pope John Paul II, in 2005 it was included in the association *European Marian Network*, in 2009 it obtained a spiritual alliance with the Basilica of *Santa Maria Maggiore* in Rome, in 2013 it became one among more than three hundred most important shrines Worldwide, which are united every year in the Annual Global Rosary Relay for the sanctification of priests, in 2016 it was included in the Slovakian section of *Camino de Santiago* and in 2019 it hosted members of the *European Marian Network* on the occasion of their seventeenth regular session. In the sketched context, the article presents the Marian Hill in Levoča focusing on its growing international significance. It briefly deals with its earlier – local history, and in more detail newer – global history.

Keywords: *Basilica minor, European Marian Network, John Paul II., Levoča, Marian Hill*

Úvod

Medzi trvalé hodnoty kresťanského východu i západu, ktoré sa v značnej miere spájajú s pôsobením svätých Cyrila a Metoda na Veľkej Morave, patrí aj úcta k Božej Matke Panne Márii. Stáročná živá mariánska úcta na Slovensku sa naplno prejavila v tom, že slovenský národ si za svoju nebeskú patrónku vybral práve Sedembolestnú Pannu Máriu. V súčasnosti sa na Slovensku nachádza niekoľko mariánskych bazilik a množstvo ďalších mariánskych kostolov alebo kaplniek. Tieto mariánske svätyne okrem náboženských funkcií neraz plnia aj funkcie integračné v lokálnej, regionálnej, národnej alebo nadnárodnej škále. Integrujú rôzne národnostné, etnické, sociálne alebo náboženské skupiny. Okolo svätýň s národným alebo nadnárodným významom sa spravidla postupne rozvíja infraštruktúra (cesty, pútnické domy, hotely, reštaurácie alebo obchody), čo napomáha celkovému sociálno-ekonomickému rozvoju daného regiónu (Sugier-Szerega 2004, 360-361).

Svätyňa na Mariánskej hore v Levoči je bezpochyby jednou z najvýznamnejších mariánskych svätýň na Slovensku. Najmä v posledných štyroch dekádach sa jej dostáva viac pozornosti

¹ Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-16-0116.

nielen na Slovensku, ale aj v Európe a vo svete. V roku 1984 jej bol udelený titul *Basilica minor*, v roku 1995 ju navštívil pápež Ján Pavol II., v roku 2005 bola zaradená do združenia *European Marian Network*, ktoré spája dvadsať najvýznamnejších mariánskych svätýň starého kontinentu, v roku 2009 nadobudla duchovné spojenectvo s bazilikou *Santa Maria Maggiore* v Ríme, z čoho pre pútnikov plynú viaceré duchovné privilégia, v roku 2013 sa v rámci celosvetovej organizácie *Worldpriest* zaradila medzi najvýznamnejšie svätyne sveta, ktoré sa každoročne na slávnosť Božského srdca Ježišovho spájajú v štafetovej modlitbe ruženca za posvätenie kňazov, v roku 2016 bola zaradená do slovenskej sekcie *Camino de Santiago* a v roku 2019 hostila členov *European Marian Network* pri príležitosti ich sedemnásteho riadneho zasadania. Bez nejakej nezdravej hrdosti možno povedať, že o Mariánskej hore v Levoči sa vie nielen na Slovensku, ale aj v Európe a vo svete (Dlugoš 2013).

V načrtnutom kontexte chcem v tomto článku predstaviť levočskú Mariánsku horu so zameraním na jej rastúci medzinárodný význam. Konkrétne sa budem v krátkosti venovať jej dávnejšej – lokálnej histórii, a podrobnejšie novšej – globálnej histórii. Napokon osobitným spôsobom upriamim pozornosť čitateľa na jeden z menej známych aspektov Mariánskej hory, ktorým je jej aktívna prítomnosť medzi dvadsiatimi najvýznamnejšími mariánskymi svätyňami Európy. V tejto oblasti pôjde v značnej miere o informácie „z prvej ruky“, nakoľko som sa osobne zúčastnil na väčšine riadnych zasadnutí členov združenia *Európskej mariánskej siete*.

Dávnejšia – lokálna história Mariánskej hory v Levoči

Začiatky mariánskej úcty na Slovensku siahajú do jeho najstarších dejín – do čias svätých Cyrila a Metoda, ktorí, hlásajúc Kristovo evanjelium našim predkom, nemohli obísť jeho matku. Korene mariánskeho kultu na Mariánskej hore v Levoči siahajú do 13. storočia a spájajú sa s tatárskymi vpádmi, keď ľudia utekali do hôr, kde sa nielen ukrývali, ale aj modlili (Chalupecký 2006, 12-13). Levočská mariánska svätyňa síce nemá historicky preskúmané a cirkevne schválené zjavenie Panny Márie, ako napríklad svätyne v Lurdoch alebo vo Fatime, ale to neumenšuje jej význam. Omnoho dôležitejšia je nepretržitá tradícia modlitieb a púti, ktoré neprestali ani počas reformácie, ani počas komunizmu (Dlugoš 2013, 25-29).

Kaplnka nad Levočou (tzv. prvý kostol) sa spomína už v roku 1247. Vtedy, podľa kroniky Lányiho, Levočania postavili na Olivovej hore kaplnku, ktorú zasvätili Duchu Svätému (Jurik 1948, 9-11). Mariánsku úctu, ktorá sa veľmi rýchlo stala oficiálnym kultom, priniesli do Levoče pravdepodobne františkáni – minoriti na začiatku 14. storočia a podľa neho premenovali horu na Mariánsku (Kosová 2016, 269). V načrtnutom kontexte je dôležitou tradíciou, že na Mariánskej hore opravovali kaplnku levočskí farári, a to v roku 1311 Henrich a v roku 1322 Šalamon. Je teda zrejme, že už predtým tam stála kaplnka, ktorá sa tešila zvláštnemu záujmu okolitého obyvateľstva. Začiatok levočských mariánskych púti by tak siahal najneskôr do začiatku 14. storočia (Chalupecký 2006, 10-12).

V roku 1431 kaplnku spolu s mestom vypálili husiti, preto ju v druhej polovici 15. storočia za farára Servacia Menhardivillu (1466 – 1484) prestavali a zväčšili na malý kostol (tzv. druhý kostol). Z jeho interiérového vybavenia sa zachovala gotická socha Panny Márie odetej slnkom. V roku 1470 sa pri ňom spomína aj pustovňa, pravdepodobne osídlená kartuziánmi, ktorí sa mali o kostol starať počas svojho pôsobenia v Levoči (Kosová 2016, 269). Na okraj možno spomenúť, že práve tento druhý kostol na Mariánskej hore je znázornený na lavom krídle hlavného oltára v Bazilike svätého Jakuba v Levoči, ktorý vznikol začiatkom 16. storočia v dielni Majstra Pavla (Kompanyik 1891).

V čase konfesiónálnych bojov v 17. storočí mariánske púte síce pokračovali, kostol však nebol dostatočne udržiavaný a postupne chátral. Opravili ho až v roku 1698 za farára Štefana Dörfiho Ehrnspergera. V polovici 18. storočia v oprave kostola pokračoval farár Jozef Dulovič, ktorý dal zreštaurovať aj bývalú pustovňu. Napriek spomenutým opravám, pre zlý stavebno-technický stav starý kostol napokon zbúrali a 13. mája 1766 položili základný kameň novej svätyne (tzv. tretí kostol). Tento neskorobarokový kostol však opäť prestavali už v roku 1819. Aj táto stavba napokon pre nedostatočnú starostlivosť schádzala napriek tomu, že si toto pútnické miesto po celý čas udržalo významné postavenie presahujúce hranice mesta a regiónu (Kosová 2016, 270).

Návrh postaviť nový a väčší kostol na Mariánskej hore predložil koncom 19. storočia levočský farár Celestín Kompanyik (1886 – 1919). Inšpirovaný mariánskou svätyňou vo francúzskych Lurdoch sa rozhodol pre výstavbu úplne nového, rozsiahleho chrámu. Jeho zámer sa stretol s porozumením a obetavosťou veriacich. Základný kameň nového kostola posvätili 2. júla 1903. Stavba prebiehala postupne v závislosti od množstva finančných prostriedkov v rokoch 1903 – 1914. Po mnohých ťažkostiach (napr. zrútenie veže v roku 1908) bol tento tzv. štvrtý kostol slávnostne posvätený spišským biskupom Jánom Vojtaššákom 2. júla 1922. Súčasný kostol na Mariánskej hore je dlhý 42,5 metrov a široký 27 metrov. Ide o neogotickú krížovú stavbu, postavenú podľa projektu Antona Müllera (Jurik 1948, 30-40).

V medzivojnovom období sa levočská púť stala náboženskou a spoločenskou udalosťou čoraz väčšej časti Slovenska. Hlavným celebrantom bol spravidla vtedajší spišský biskup Ján Vojtaššák. Medzi kazateľmi sa však vystriedali aj ďalšie významné osobnosti tej doby – napr. Andrej Hlinka v roku 1930, Jozef Čársky v roku 1931, Jozef Špirko v roku 1932 alebo Štefan Barnáš v roku 1933. Púte pokračovali aj po roku 1939 a po skončení druhej svetovej vojny nadobudli mohutný ráz. Zúčastňovali sa na nich pútnici zo všetkých oblastí Slovenska, ba aj zo zahraničia. Púť v roku 1945, na ktorej sa zúčastnilo okolo 100 000 pútnikov, mala predovšetkým ďakovný charakter za prežitie hrôz vojny. Najmohutnejšia predkomunistická púť bola v roku 1947, na ktorej sa zúčastnilo okolo 130 000 pútnikov. Hlavným celebrantom bol spišský biskup Ján Vojtaššák, ktorý na mariánskej hore zasvätil Spišskú diecézu Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie. V tom čase mal vtedajší levočský farár Jozef Vojtas veľké plány s prebudovaním a modernizáciou Mariánskej hory, ktoré však po komunistickom prevrate vo februári 1948 ostali nenaplnené (Chalupecký 2006, 26-28).

Ako som vyššie spomenul, púte na Mariánsku horu v Levoči nikdy neprestali, hoci najmä počas komunizmu boli spojené s mnohými ťažkosťami – a to tak na strane kňazov, ako aj na strane veriacich laikov. Veriaci laici sa často nemali ako dostať do Levoče a keď sa tu dostali, mali z toho nemalé problémy. Kňazi potrebovali štátny súhlas na slúženie svätej omše i na spovedanie. Tento súhlas dostalo maximálne sedem až osem kňazov. Vďaka Bohu, kňazi, ktorí dostali štátny súhlas, vydržali spovedať takmer 48 hodín. Vďaka nim sa mohlo s Bohom zmieriť niekoľko tisíc pútnikov. Tento stav trval až do roku 1989 i napriek tomu, že ordinár Spišskej diecézy vzhľadom na množstvo pútnikov žiadal zástupcov štátu o povolenie pre viacerých spovedníkov (Dlugoš 2013, 65-92).

Po páde komunizmu v roku 1989 sa situácia značne zlepšila. Súčasný dianie na Mariánskej hore v Levoči charakterizujú predovšetkým pravidelné i nepravidelné púte a iné pastoračné aktivity. Množstvo veriacich tu prichádza, samozrejme, aj individuálne, nakoľko ide o neopakovateľné, tiché, pokojné a modlitbami naplnené miesto. Vrcholom pútnickej sezóny je vždy týždeň, v ktorom sa slávi slávnosť Navštívenia Panny Márie, na Slovensku pripadajúca na 2. júl. Najmä v sobotu a nedeľu tohto týždňa prichádza na Mariánsku horu množstvo veriacich zo všetkých kútov Slovenska i zo zahraničia. Hlavná púť má vždy nejakú ústrednú myšlienku, ktorá súvisí s históriou alebo aktuálnym daniím – napríklad výročie prvej písomnej zmienky, vyhlásenia za *Basilicu minor* alebo návštevy Jána Pavla II. (Dlugoš – Štefaňak 2014, 79-82).

Novšia – globálna história Mariánskej hory v Levoči

Najmä v posledných štyroch dekádach sa Mariánskej hore v Levoči dostáva viac pozornosti nielen na Slovensku, ale aj v Európe a vo svete. Prvým dôležitým medzníkom v rámci jej rastúceho medzinárodného významu bol 26. január 1984, keď bol kostolu na Mariánskej hore udelený titul *Basilica minor*. Vtedajší ordinár Spišskej diecézy Mons. Štefan Garaj požiadal 7. mája 1983 Kongregáciu pre Boží kult a disciplínu sviatostí, aby bol mariánskej svätyni nad mestom Levoča udelený titul baziliky menšej. Od prefekta príslušnej kongregácie, kardinála Jozefa Casoriu, prišla na jar 1984 odpoveď tohto znenia: „Najvyšší veľkňaz Ján Pavol II. vyhovel žiadosti a želaniu kňazstva i veriacich [...] a z vlastného popudu poctil titulom a hodnosťou *baziliky menšej* svätýňu kostola na temene *Mariánskej hory* nad mestom Levoča, zasvätenú tajomstvu Navštívenia preblahoslavenej Panny Márie.“ Tento dekrét bol napriek prekážkam zo strany vtedajšej štátnej moci slávnostne prečítaný počas hlavnej púte na Mariánskej hore 8. júla 1984 (Dlugoš 2015, 91-98).

Mimoriadne dôležitým medzníkom v procese „globalizácie“ Mariánskej hory v Levoči bol 3. júl 1995, keď ju osobne navštívil pápež Ján Pavol II. O tomto slovanskom pápežovi je známe, že mal blízky vzťah ku Slovensku, ktoré ako pápež navštívil až trikrát – v rokoch 1990, 1995 a 2003. Do programu jeho druhej návštevy bola zaradená aj Mariánska hora v Levoči. S výstavbou pápežského oltára sa začalo 8. mája 1995. Pápežský oltár bol 36 metrov dlhý, 30 metrov široký a 25 metrov vysoký. Na slávnostnú svätú omšu s Jánom Pavlom II. na Mariánskej hore prišlo okolo 650 000 pútnikov, hoci bol pondelok 3. júla 1995 – pracovný deň. Medzi množstvom pútnikov boli aj veriaci z Poľska, Ukrajiny, Čiech, Maďarska, Rumunska a iných krajín.

Okrem pápežskej návštevy iste prispeli k nárastu medzinárodného významu levočskej mariánskej baziliky aj návštevy takých osobností, ako sú napr. kardináli Jozef Tomko a Ján Chryzostom Korec (Slovensko), Karel Kašpar, Josef Beran a Miloslav Vlk (Česká republika), Zenon Grocholewski, Franciszek Macharski, Józef Glemp, Kazimierz Nycz, Stanisław Dziwisz a Stanisław Ryłko (Poľsko), Christoph Schönborn (Rakúsko), Joachim Meisner, Rainer Maria Woelki, Georg Maximilian Sterzyński a Gerhard Ludwig Müller (Nemecko), Franc Rodé (Slovinsko), Angelo Sodano, Mauro Piacenza a Roberto Tucci (Taliansko), Jean Louis Pierr Tauran a Philippe Xavier Barbarin (Francúzsko), Antonio Augusto dos Santos Marto (Portugalsko) a ďalší (Dlugoš 2019, 33-244).

Ďalším dôležitým medzníkom v procese „globalizácie“ Mariánskej hory v Levoči bol 1. – 5. október 2005, keď bola zaradená do združenia *European Marian Network*, ktoré spája dvadsať najvýznamnejších mariánskych svätýň starého kontinentu. S uvedeným faktom bezprostredne súvisí organizovanie v poradí 17. riadneho zasadania členov *Európskej mariánskej siete*, ktoré malo svoje dejinné miesto v Levoči v dňoch 17. – 20. septembra 2019. Nakoľko obidvom spomenutým skutočnostiam budem venovať osobitnú pozornosť v tretej časti tohto článku, teraz sa nimi nebudem hlbšie zaoberať.

K nárastu medzinárodného významu levočskej mariánskej baziliky iste prispel aj fakt, že 28. februára 2009 nadobudla duchovné spojenectvo s bazilikou *Santa Maria Maggiore* v Ríme, z čoho pre pútnikov plynú viaceré duchovné privilégia – najmä možnosť získania odpustkov, ktoré sa pri splnení obvyklých podmienok dajú získať prakticky počas celého roka (na Výročie posviacky hlavnej mariánskej baziliky v Ríme 5. augusta, na sviatok Navštívenia preblahoslavenej Panny Márie 2. júla, na akúkoľvek slávnosť Panny Márie, raz do roka podľa ľubovoľného výberu jednotlivého veriaceho a kedykoľvek sem príde skupina pútnikov prejavíť náboženskú úctu).

Vtedajší levočský farár Mons. František Dlugoš požiadal 30. januára 2009 Apoštolskú penitenciáriu, aby bolo medzi levočskou a rímskou bazilikou vytvorené duchovné puto. Dekrét o nadobudnutí duchovného spojenectva mariánskej baziliky v Levoči s hlavnou mariánskou bazilikou v Ríme bol slávnostne prečítaný počas hlavnej púte na Mariánskej hore 5. júla 2009

(Dlugoš – Štefaňak 2014, 55-61). Na okraj možno pripomenúť, že bazilika *Santa Maria Maggiore* má okrem iného výnimočné miesto v najstarších dejinách Slovenska. Svätí Cyril a Metod predložili v roku 867 pápežovi Hadriánovi II. žiadosť o povolenie slúžiť sväté omše v staroslovienčine. Pápež súhlasil so zavedením štvrtého bohoslužobného jazyka a na znak súhlasu položil staroslovanské bohoslužobné knihy práve na oltár baziliky *Santa Maria Maggiore* (Škvarna et al. 2006, 20).

Medzi významné medzníky v procese „globalizácie“ Mariánskej hory v Levoči je potrebné pripočítať aj 7. jún 2013, keď bola zaradená do celosvetovej organizácie *Worldpriest*, ktorá okrem iného každoročne na slávnosť Božského srdca Ježišovho spája najvýznamnejšie svätyně sveta v štafetovej modlitbe ruženca za posvätenie kňazov. V súčasnosti do tejto organizácie, ktorá vznikla v roku 2010, patrí viac ako tristo svätých z rôznych krajín sveta. *Worldpriest* bolo založené skupinou laických veriacich, expertov v oblasti sociálnej komunikácie a médií, na podporu rôznych aspektov kňazskej služby. Jeho cieľom je spájať kňazov a laikov, aby tak každý mohol prehĺbiť svoj vzťah s Ježišom Kristom a prežívať Božiu prítomnosť, lásku a ochranu. Zakladateľkou a generálnou riaditeľkou tohto združenia je Marion Mulhall z Írska (*Worldpriest* 2021).

Od spomínaného roku 2013 sa na Mariánskej hore každoročne na slávnosť Božského srdca Ježišovho schádzajú biskupi, kňazi a množstvo veriacich laikov, aby sa v stanovenom čase (19.45) spoločne modlili stanovený ruženec za posvätenie kňazov, slávil svätú omšu a prijali eucharistické požehnanie – v spojení s veriacimi vo viac ako tristo svätyniach v rôznych krajinách sveta. Štafetová modlitba ruženca za posvätenie kňazov sa zvyčajne začína na slávnosť Božského srdca Ježišovho o 0.00 (GMT) v ruskom Magadane na Sibíri, prechádza naprieč všetkými svetadielmi a končí v kanadskom Ontariu o 24.00 (GMT). Levočská bazilika spravidla „preberá ružencovú štafetu“ od španielskej Malagy a odovzdáva ju írskemu Knocku (Dlugoš 2019, 30-31).

Napokon k nárastu medzinárodnému významu levočskej mariánskej baziliky iste prispel aj fakt, že v roku 2016 bola zaradená do slovenskej sekcie *Camino de Santiago*. Trasa *Svätojakubskej cesty* na Slovensku vedie v smere východ – západ. Začína v Košiciach, pokračuje cez Levoču, Staré Hory, Hronský Beňadik, Nitru, Trnavu a končí v Bratislave. Celá trasa je dlhá približne 650 km a pešo zaberie približne 1 mesiac. Ďalej je možné pokračovať až do mesta Santiago de Compostela v španielskej Galícii. V Bratislave sa trasa napája na rakúsku Jakobsweg v mestečku Wolfstahl alebo na maďarskú Szent Jakab út, ktorá prechádza dedinkou Rajka (*Svätojakubská cesta na Slovensku* 2021).

Jednotlivé časti *Svätojakubskej cesty* na Slovensku boli označované postupne. Jej prvá časť, ktorá sa začína v Košiciach a končí v Levoči, bola označená v roku 2016. Druhá časť, začínajúca v Levoči a končiaca na Starých Horách, bola označená v roku 2019. Tretia časť, ktorá sa začína na Starých Horách a končí v Hronskom Beňadiku, bola označená v roku 2017. Napokon štvrtá časť, začínajúca v Hronskom Beňadiku a končiaca v Trnave, ako aj piata časť, ktorá sa začína v Trnave a končí v Bratislave, boli označené v roku 2019 (Mróz – Mróz – Krogmann 2019, 66-67). Dokončením slovenskej sekcie *Svätojakubskej cesty* sa Slovensko a v rámci neho aj Mariánska hora v Levoči stali súčasťou pútnickej cesty, ktorá má európsky rozmer a význam.

Mariánska hora v Levoči v združení European Marian Network

V tretej časti tohto článku by som chcel v krátkosti poukázať na miesto levočskej mariánskej baziliky medzi dvadsiatimi najvýznamnejšími mariánskymi svätyniami Európy. V tejto časti pôjde v značnej miere o informácie „z prvej ruky“, nakoľko som sa osobne zúčastnil na väčšine riadnych zasadnutí členov združenia *European Marian Network* (v rokoch 2006 – 2016). Združenie *Európska mariánska sieť* spája dvadsať mariánskych svätých starého kontinentu, čo symbolizuje

dvadsať tajomstiev svätého ruženca. Sú doň zahrnuté najznámejšie a najvýznamnejšie mariánske pútnické miesta Európy. Panna Mária – Božia Matka – je v každej svätyni uctievaná pod iným titulom, ako aj rozdielnym spôsobom (<http://www.ourladyofeurope.net/>).

Združenie *European Marian Network* vzniklo na podnet pápeža Jána Pavla II. v roku 2003, v tom čase s počtom členov pätnásť. Ustanovujúce zasadanie sa uskutočnilo vo francúzskych Lurdoch. Na pozvanie tarbsko-lurdskeho diecézneho biskupa Mons. Jacquesa Perriera prišli na toto stretnutie zástupcovia nasledovných mariánskych svätýň Európy: Altötting (Nemecko), Banneux (Belgicko), Brezje (Slovinsko), Częstochowa (Poľsko), Einsiedeln (Švajčiarsko), Fatima (Portugalsko), Knock (Írsko), Loreto (Taliansko), Lourdes (Francúzsko), Máriapócs (Maďarsko), Marizell (Rakúsko), Vilnius (Litva), Walsingham (Veľká Británia), Zaragoza (Španielsko) a Zarvanyzia (Ukrajina) (Santos 2006, 4).

Druhé riadne zasadanie ešte vždy pätnástich členov sa uskutočnilo v roku 2004 v portugalskej Fatime. Práve na tomto stretnutí sa rozhodlo, vzhľadom na zvýšenie počtu tajomstiev svätého ruženca z pätnásť na dvadsať, o zodpovedajúcom zvýšení počtu členov tohto združenia. Päť nových členov bolo prijatých na nasledujúcom riadnom zasadaní o rok neskôr. Išlo o nasledovné mariánske svätyně: Levoča (Slovensko), Csíksomlyó (Rumunsko), Marija Bistrica (Chorvátsko), Mellieha (Malta) a Gibraltár. Počnúc rokom 2005 sa teda zástupcovia levočskej mariánskej baziliky každoročne stretávajú so zástupcami ďalších devätnástich mariánskych svätýň Európy, aby sa navzájom lepšie poznali, delili so svojimi skúsenosťami a lepšie pochopili nevy povedanú túžbu dnešného človeka po duchovných hodnotách. Prínos týchto stretnutí spočíva najmä v osobnej skúsenosti s dianím na jednotlivých pútnických miestach, ale aj v obohacujúcich prednáškach a diskusiách na vopred stanovené témy (Dlugoš – Štefaňak 2014, 75-76).

V poradí tretie riadne zasadanie, ktoré však bolo pre Mariánsku horu v Levoči prvé, sa uskutočnilo v maďarskom meste Máriapócs. Konalo sa v dňoch 1. – 5. októbra 2005. Levočskú baziliku na stretnutí v Máriapócsi zastupovali Mons. František Dlugoš, rektor baziliky, a Mons. Ján Zentko, biskupský vikár Spišskej diecézy. Je potrebné podotknúť, že samotné pozvanie na stretnutie členov *Európskej mariánskej siete* ešte neznamenal aj prijatie do tohto významného združenia. Schvaľovací proces pozostával z prezentácie levočskej baziliky – jej histórie a súčasnosti. Po predstavení nasledovalo tajné hlasovanie členov na čele s tarbsko-lurdským diecéznym biskupom Jacquesom Perrierom, ktoré rozhodlo o zaradení Baziliky Navštívenia Panny Márie na Mariánskej hore v Levoči do tohto združenia európskeho významu (Dlugoš 2008, 163-164).

Štvrté riadne zasadanie členov *European Marian Network* sa uskutočnilo v írskom meste Knock v dňoch 30. septembra – 4. októbra 2006. Program stretnutia sa niesol v duchu hlavnej myšlienky: *Úloha pútnických miest v novej evanjelizácii*. V poradí piate stretnutie sa uskutočnilo v litovskom hlavnom meste Vilnius v dňoch 17. – 21. septembra 2007. Jeho témou bolo: *Božie milosrdenstvo v centre sviatosti zmierenia*. Šieste riadne zasadanie sa uskutočnilo v španielskom meste Zaragoza v dňoch 9. – 12. septembra 2008. Program stretnutia sa niesol v duchu hlavnej myšlienky: *Mária, prameň živej vody* (Štefaňak 2014, 58-68).

V poradí siedme stretnutie členov *Európskej mariánskej siete* sa uskutočnilo v poľskej Częstochowej v dňoch 9. – 12. septembra 2009. Jeho témou boli: *Duchovné skúsenosti pútnikov*. Ôsme riadne zasadanie sa uskutočnilo v Gibraltári v dňoch 13. – 17. septembra 2010. Program stretnutia sa niesol v duchu hlavnej myšlienky: *Naše Svätyně – miesta ekumenizmu a medzináboženských stretnutí*. V poradí deviate stretnutie sa uskutočnilo v britskom Walsinghame v dňoch 27. – 30. septembra 2011. Jeho témou boli: *Populárne znaky nábožnosti a evanjelizácie*. Na okraj možno dodať, že zvláštnosťou tohto stretnutia bola aktívna účasť predstaviteľov Anglikánskej cirkvi (Dlugoš – Štefaňak 2014, 99-116).

Jubilejné desiate riadne zasadanie členov *European Marian Network* sa uskutočnilo v Ríme v dňoch 18. – 21. septembra 2012. Toto stretnutie bolo výnimočné tým, že naň prijali pozvanie aj

zástupcovia piatich mimoeurópskych najvýznamnejších mariánskych svätých: Aparecida (Brazília), Guadalupe (Mexiko), Vailankanni (India), La Vang (Vietnam) a Kibeho (Rwanda). Hlavná myšlienka stretnutia v roku 2012 bola: *Cesty, ktorými mariánske svätyne zaviedli do praxe usmernenia Druhého vatikánskeho koncilu*. S osobitnou prednáškou vystúpil kardinál Antonio Maria Veglio, predseda Pápežskej rady pre pastoraáciu migrantov a cestujúcich. Vo svojej prednáške okrem iného zdôraznil potrebu rozvíjať ľudovú zbožnosť, ktorá by mala privádzať veriacich k sláveniu a prijímaniu Eucharistie (Dlugoš – Štefaňak 2014, 117-122).

V poradí jedenáste stretnutie členov *Európskej mariánskej siete* sa uskutočnilo v Melliehe na Malte v dňoch 5. – 8. novembra 2013. Jeho témou boli: *Pútnici a návštevníci na ceste do, v a z mariánskej svätyne*. Dvanáste riadne zasadanie sa uskutočnilo v Csíksomlyó v Rumunsku v dňoch 16. – 19. septembra 2014. Program stretnutia sa niesol v duchu hlavnej myšlienky: *Mariánska cesta ako duchovná cesta pre pútnikov v strednej a východnej Európe* (Štefaňak 2014, 82-86). V poradí trináste stretnutie sa uskutočnilo v Szentkút v Maďarsku v dňoch 15. – 18. septembra 2015. Jeho témou bolo: *Pokánie a odpustenie* (Farské listy 2015, 20-21).

Štrnáste riadne zasadanie členov *European Marian Network* sa uskutočnilo v mestečku Zarvanytsya (Ukrajina) v dňoch 19. – 22. septembra 2016. Program stretnutia sa niesol v duchu hlavnej myšlienky: *Božia Matka – „brána milosrdenstva“ pre každého veriaceho* (Farské listy 2016, 25-26). V poradí pätnáste stretnutie sa uskutočnilo vo Fatime (Portugalsko) v dňoch 26. – 29. septembra 2017. Jeho témou bolo: *100. výročie fatimských zjavení* (Farské listy 2017, 24-25). Šestnáste riadne zasadanie sa uskutočnilo v mestečku Brezje (Slovinsko) v dňoch 25. – 28. septembra 2018. Program stretnutia sa niesol v duchu hlavnej myšlienky: *Miesto svätyne v živote Cirkvi* (Farské listy 2018, 19-21).

Doposiaľ posledné – sedemnáste riadne zasadanie členov *Európskej mariánskej siete* sa uskutočnilo v slovenskej Levoči (pretože v roku 2020 sa stretnutie neuskutočnilo z dôvodu pandémie COVID-19). Konalo sa v dňoch 17. – 20. septembra 2019. Program stretnutia sa niesol v duchu hlavnej myšlienky: *Mária – aktuálny prerotyp kresťana*. Hlavnú prednášku predniesol olomoucký arcibiskup Jan Graubner, ktorý podčiarkol, že Panna Mária je učiteľkou viery, vzorom služby, budovateľkou Cirkvi, matkou i kráľovnou veriacich. Okrem toho pripomenul, že medzi novými formami evanjelizácie by nemali chýbať púte a iné duchovné podujatia pre rôzne profesijné skupiny. Delegáti dvadsiatich najvýznamnejších mariánskych svätých starého kontinentu navštívili – okrem baziliky na Mariánskej hore – aj baziliku svätého Jakuba v Levoči, katedrálu svätého Martina v Spišskej Kapitule a kostol Svätého Ducha v Žehre (Farské listy 2019, 20-25).

Združenie *European Marian Network* spočiatku fungovalo pod predsedníctvom tarbsko-lurdského diecézneho biskupa Mons. Jacquesa Perriera (v rokoch 2003 – 2012), ktorý mu spolu so svojím tímom venoval zvláštnu pozornosť. Okrem iného si kládol za povinnosť osobne navštíviť všetky členské svätyne v deň ich výročnej slávnosti. V tomto duchu sa napr. zúčastnil hlavnej púte na Mariánskej hore v Levoči v dňoch 7. – 8. júla 2007 (Santos 2011, 4). Po skončení jeho služby v pozícii tarbsko-lurdského diecézneho biskupa opisované združenie funguje na spôsob „štafetového predsedníctva“. To znamená, že mu predsedá vždy rektor tej svätyne, ktorá pripravuje najbližšie riadne zasadnutie. V načrtnutom kontexte mu napr. v rokoch 2012 – 2013 predsedal rektor svätyne v maltskej Mielliehe, v rokoch 2018 – 2019 rektor svätyne v slovenskej Levoči a momentálne už druhý rok rektor svätyne vo švajčiarskom Einsiedelne.

Opisované združenie v prvom desaťročí svojho fungovania vydalo dve oficiálne publikácie (bulletiny) v šiestich jazykoch (francúzsky, taliansky, španielsky, anglicky, nemecky a holandsky). Prvá so základnými informáciami o združení, ako aj o každej z dvadsiatich európskych mariánskych svätých bola publikovaná v roku 2006 (Santos 2006). Druhá rozšírená o informácie a typické modlitby v jednotlivých svätyniach v ich vlastných jazykoch bola publikovaná v roku 2011 (Santos 2011). Okrem toho býva bežnou praxou, že v areáloch dotknutých svätých sa nachádzajú

informačné panely o *Európskej mariánskej sieti* a podobne aj na ich webových stránkach. Týmto spôsobom návštevník ktorejkoľvek z dvadsiatich mariánskych svätýň starého kontinentu alebo jej webovej stránky dostáva základné informácie aj o ostatných devätnástich, čo je pre ne veľmi výhodné a dôležité.

Záver

Na zakončenie predstavenia dávnejšej – lokálnej, ale najmä novšej – globálnej histórie Mariánskej hory v Levoči je potrebné povedať, že jej náboženský a kultúrny význam neustále narastá: a to nielen v rámci Slovenska, ale aj v rámci Európy a sveta. Osobitným spôsobom je potrebné zdôrazniť, že pätnásťročná aktívna prítomnosť zástupcov levočskej mariánskej baziliky na riadnych zasadaniach členov *European Marian Network* bola, je a bude dôležitá nielen pre Mariánsku horu v Levoči, ale aj pre celé Slovensko. Aj vďaka tomu sa o Levoči v Európe i vo svete vie. V tomto kontexte iste nie je bezvýznamné, že v Lurdoch, Fatime alebo Knocku vidíme okrem iného aj obraz alebo panel s levočskou Pannou Máriou, prípadne krátku informáciu o levočskej mariánskej svätyni.

Podobne platí, že aj vďaka tomu Mariánsku horu v Levoči z vlastnej iniciatívy navštívili také osobnosti, ako napr. tarbsko-lurdský diecézny biskup Jacques Perrier počas hlavnej púte v roku 2007 alebo diecézny biskup v Leiria-Fatima Antonio Marto počas hlavnej púte v roku 2008. Okrem toho, ako som vyššie zdokumentoval, v roku 2019 navštívili Mariánsku horu v Levoči zástupcovia všetkých dvadsiatich najvýznamnejších mariánskych svätýň Európy – pri príležitosti 35. výročia vyhlásenia svätyně na Mariánskej hore za baziliku menšiu a 10. výročia jej duchovného spojenia s bazilikou väčšou *Santa Maria Maggiore* v Ríme. Vzhľadom na uvedené i neuvedené dejinné fakty možno bez nejakej nezdravej hrdosti povedať, že Mariánsku horu v Levoči si ľudia na Slovensku, v Európe i vo svete vážia ako významné duchovné a kultúrne dedičstvo.

REFERENCES

- Dlugoš, František. 2008. Mariánska Levoča a jej osobnosti medzi svätýňami Európy. Levoča.*
- Dlugoš, František. 2013. Mariánska hora v Levoči. 1247 – 2013. Levoča.*
- Dlugoš, František. 2015. Štefan Garaj si zachoval tvár a vieru. Sto rokov od narodenia kapitulného vikára Spišskej diecézy. Levoča.*
- Dlugoš, František. 2019. Vzdávali úctu levočskej Panne Márii. Sv. Ján Pavol II a kardináli. Levoča.*
- Dlugoš, František – Štefaňák, Ondrej. 2014. Levočská bazilika – kompas i maják viery. Levoča.*
- Farské listy. 2015. Farské listy 2015. Časopis farského úradu v Levoči. Levoča.*
- Farské listy. 2016. Farské listy 2016. Časopis farského úradu v Levoči. Levoča.*
- Farské listy. 2017. Farské listy 2017. Časopis farského úradu v Levoči. Levoča.*
- Farské listy. 2018. Farské listy 2018. Časopis farského úradu v Levoči. Levoča.*
- Farské listy. 2019. Farské listy 2019. Časopis farského úradu v Levoči. Levoča.*
- Chalupecký, Ivan. 2006. Mariánska hora v Levoči. Člen Európskeho združenia mariánskych pútnických miest. Trnava.*
- Jurik, Rudolf. 1948. Mariánska hora v Levoči. Levoča.*
- Klubert, Štefan. 1970. Pútnická Levoča. In Pútnik svätovojtešský. Kalendár Spolku sv. Vojtecha. Trnava, 105-107.*
- Kompanyik, Celestín. 1891. Sz. Jakab templom története. Levoča.*
- Kosová, Katarína (ed.). 2016. Národné kultúrne pamiatky na Slovensku – Levoča. Bratislava.*

- Mróz, Franciszek – Mróz, Lukasz – Krogmann, Alfred. 2019. Factors Conditioning the Creation and Development of a Network of Camino de Santiago Routes in Visegrád Group Countries. In International Journal of Religious Tourism and Pilgrimage 7/5, 55-71.*
- Our Lady of Europe. 2021. Our Lady of Europe. <http://www.ourladyofeurope.net/>.*
- Santos, Pascale. 2006. Lé Réseau Marial Européen. Lourdes.*
- Santos, Pascale. 2011. Lé Réseau Marial Européen. Lourdes.*
- Sugier-Szerega, Anna. 2004. Sanktuarium. In Libiszowska-Żółtkowska, Maria – Mariański, Janusz (ed.). Leksykon socjologii religii. Warszawa, 360-361.*
- Svätojakubská cesta na Slovensku. 2021. Svätajakubská cesta na Slovensku. Camino de Santiago. <https://www.caminodesantiago.sk/>.*
- Škvarna, Dušan et al. 2006. Lexikón slovenských dejín. Bratislava.*
- Štefaňak, Ondrej. 2014. Levočská bazilika a výročné konferencie Európskej mariánskej siete. In Dluhoš, František (ed.). Regnum Marianum – ozdoba a istota Slovenska. Levoča, 53-86.*
- Worldpriest. 2021. Worldpriest. <https://www.worldpriest.com/>.*

doc. PhDr. Ondrej Štefaňak, PhD.
Constantine the Philosopher University in Nitra
Faculty of Arts
Department of Sociology
B. Slančíkovej 1
949 74 Nitra
Slovakia
ostefanak@ukf.sk
ORCID ID: 0000-0001-9362-993X
WOS Researcher ID: AAG-6800-2020